

Ангел Г. Ангелов

ЕЗИКОВИТЕ ПРАВА И ЕЗИКОВАТА СИТУАЦИЯ У НАС И В НЯКОИ СЪСЕДНИ СТРАНИ

Два основни типа малцинства могат да бъдат дефинирани на Балканите – традиционни (роми, павликяни, гагаузи, цинцари, каракачани) и национални (такива които са останали в съседни държави поради исторически причини и поради прекрояването на границите – напр. турците в България или българите в Румъния и Сърбия). Статутът на тези два типа малцинства е твърде различен в различните държави и техните езикови права са в различна степен или накърнени, или – обратно – стимулирани. Разнообразието е толкова голямо, че трудно се достига до обобщения. Затова малцинствата следва да бъдат наблюдавани и описвани едно по едно с оглед на техните проблеми, като внимателно се отчитат и по-предшени периоди от историята, а ако се чертаят перспективи, следва да се прецени доколко това е възможно. Политическите ситуации в повечето балкански държави са твърде динамични. Съвременната нагласа спрямо малцинствата е, че те са застрашени от асимилация и че трябва да бъдат предпазвани. В редица случаи, какъвто например е случаят с ромите, това наистина е така. Съвършено различно обаче е самочувствието и претенциите на дадено малцинство, ако то има в съседство една силна държава, с която се идентифицира. Такива общности все още възникват на Балканския полуостров, като последствия от разпадането на Югославия. Не трябва да се подценяват и случаите, когато статутът на „безправно“ малцинство или на малцинство с „особена генеалогия“ се използва именно за политически манипулации и за създаването на нови идеологически митове.